

Υπόθεση C-826/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

22 Δεκεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Curtea de Apel București (Ρουμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1η Ιουλίου 2021

Ενάγουσα πρωτοδίκως και νυν εκκαλούσα:

Uniunea Producătorilor de Fonograme din România (UPFR)

Εναγομένη πρωτοδίκως και νυν εφεσίβλητη:

Societatea Națională de Transport Feroviar de Călători (SNTFC)
«CFR Călători» SA

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Έφεση κατά απόφασης του Tribunalul București (πρωτοδικείου Βουκουρεστίου, Ρουμανία) περί απορρίψεως αγωγής αποζημιώσεως με την οποία η ενάγουσα πρωτοδίκως και νυν εκκαλούσα (στο εξής: εκκαλούσα) ζήτησε να υποχρεωθεί η εναγομένη πρωτοδίκως και νυν εφεσίβλητη (στο εξής: εφεσίβλητη) να καταβάλει εύλογη αμοιβή λόγω παρουσίας μουσικών έργων στο κοινό. Κατ' ουσίαν, το νομικό ζήτημα έγκειται στο αν απλώς η εγκατάσταση ηχητικών συστημάτων σε βαγόνια επιβατικών αμαξοστοιχιών μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά παρουσίαση στο κοινό.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ζητείται, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, ερμηνεία του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Προδικαστικά ερωτήματα

1) Προβαίνει σε παρουσίαση στο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, σιδηροδρομικός μεταφορέας που χρησιμοποιεί βαγόνια στα οποία είναι εγκατεστημένα ηχητικά συστήματα που προορίζονται για την ανακοίνωση πληροφοριών στους επιβάτες;

2) Αντιτίθεται το άρθρο 3, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, σε εθνική ρύθμιση η οποία καθιερώνει μαχητό τεκμήριο περί παρουσίας στο κοινό στηριζόμενο στην ύπαρξη εγκατεστημένων ηχητικών συστημάτων, σε περίπτωση κατά την οποία η εγκατάσταση τέτοιων συστημάτων επιβάλλεται από άλλες νομοθετικές διατάξεις διέπουσες τη δραστηριότητα του μεταφορέα;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και μνημονεύομενη νομολογία του Δικαστηρίου

Οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, άρθρο 3

Απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764· απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141· απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631· απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140 και απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Trening, C-117/15, EU:C:2016:379

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (νόμος αριθ. 8/1996 περί πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων). Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι, για την άμεση ή έμμεση χρήση φωνογραφημάτων εκδοθέντων για εμπορικούς σκοπούς ή αναπαραγωγών των φωνογραφημάτων αυτών με ραδιοτηλεοπτικά ή οποιαδήποτε άλλα μέσα παρουσίασης στο κοινό, οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και οι παραγωγοί φωνογραφημάτων δικαιούνται εύλογη και ενιαία αμοιβή το ύψος της οποίας καθορίζεται βάσει μεθοδολογίας. Το εν λόγω δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί ατομικώς ή μέσω οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Η συμφωνία μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών τους οποίους αφορά ο νόμος αυτός,

όσον αφορά τις μεθοδολογίες, κατόπιν διαπραγμάτευσης, καταγράφεται σε πρωτόκολλο το οποίο κατατίθεται στο Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (ρουμανικό γραφείο δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας· στο εξής: ORDA). Χωρεί επίκληση έναντι όλων των χρηστών του τομέα των μεθοδολογιών οι οποίες δημοσιεύονται κατ' αυτόν τον τρόπο και οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης.

Decizia nr. 399/2006 dell'ORDA pentru publicarea în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, a Metodologiei privind comunicarea publică a fonogramelor publicate în scop comercial sau a reproducerilor acestora și tabelele cuprinzând drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți ori executanți și producătorilor de fonograme (απόφαση αριθ. 399/2006 σχετικά με τη δημοσίευση στο Monitorul Oficial al României, μέρος I, της μεθοδολογίας περί παρουσίασης στο κοινό φωνογραφημάτων εκδοθέντων για εμπορικούς σκοπούς ή αναπαραγωγών των φωνογραφημάτων αυτών και περί των πινάκων που περιλαμβάνουν τα περιουσιακά δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών φωνογραφημάτων), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση αριθ. 189/2013 του ORDA

«1. Ως παρουσίαση στο κοινό φωνογραφημάτων εκδοθέντων για εμπορικούς σκοπούς ή αναπαραγωγών των φωνογραφημάτων αυτών νοείται η παρουσίασή τους σε δημόσιους χώρους (κλειστούς ή ανοικτούς), ανεξαρτήτως του τρόπου παρουσίασης, με τη χρήση μηχανικών, ηλεκτροακουστικών ή ψηφιακών μέσων (συστημάτων ενίσχυσης, συσκευών αναπαραγωγής ηχητικών ή οπτικοακουστικών έργων, δεκτών ραδιοφώνου ή τηλεοράσεων, εξοπλισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, κ.λπ.).

[...]

3. Ως χρήστης φωνογραφημάτων, κατά την έννοια της παρούσας μεθοδολογίας, νοείται κάθε εξουσιοδοτημένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παρουσιάζει στο κοινό φωνογραφήματα εκδοθέντα για εμπορικούς σκοπούς ή αναπαραγωγές των φωνογραφημάτων αυτών, σε χώρους που κατέχει υπό οποιαδήποτε ιδιότητα (κυριότητα, διαχείριση, μίσθωση, υπεκμίσθωση, χρησιδάνειο κ.λπ.).

[...]

5. Ο χρήστης υποχρεούται να λάβει άδειες υπό τη μορφή αδειών μη αποκλειστικής εκμεταλλεύσεως τις οποίες χορηγούν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των [...] παραγωγών φωνογραφημάτων για την παρουσίαση στο κοινό φωνογραφημάτων εκδοθέντων για εμπορικούς σκοπούς [...] έναντι αμοιβής σύμφωνα με τους κατωτέρω πίνακες, ανεξαρτήτως της πραγματικής διάρκειας της παρουσίασης στο κοινό. [...]».

Ο πίνακας που μνημονεύεται υπό στοιχείο 5 ανωτέρω προβλέπει μηνιαία αμοιβή 30 ρουμανικών λεί (RON) ανά βαγόνι σιδηροδρομικής αμαξοστοιχίας με εγκατεστημένο ηχητικό σύστημα.

Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

Το άρθρο 329 προβλέπει ότι, «[τ]α τεκμήρια που λαμβάνει υπόψη το δικαστήριο κατά διακριτική ευχέρεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το δικαστήριο μόνον εάν από τη βαρύτητα και την ισχύ τους μπορεί να πιθανολογηθεί το πραγματικό περιστατικό του οποίου γίνεται επίκληση· τα εν λόγω τεκμήρια μπορούν να γίνουν δεκτά μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμος επιτρέπει την απόδειξη με μάρτυρες».

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Η εκκαλούσα είναι οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ο οποίος έχει οριστεί από το ORDA ως υπεύθυνος για την είσπραξη των αμοιβών που οφείλονται στους παραγωγούς φωνογραφημάτων. Η δραστηριότητα της εφεσίβλητης συνίσταται στη σιδηροδρομική μεταφορά επιβατών.
- 2 Για ορισμένες κατηγορίες αμαξοστοιχιών τα οποία εκμεταλλεύεται η εφεσίβλητη, η εγκατάσταση ηχητικών συστημάτων στα βαγόνια επιβατών είναι υποχρεωτική δυνάμει απόφασης του Υπουργού Μεταφορών. Για τις λοιπές κατηγορίες δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη παρόμοιας εγκατάστασης. Οι διάδικοι διαφωνούν ως προς το αν τα επίμαχα συστήματα καθιστούν δυνατή ή όχι την παρουσίαση φωνογραφημάτων, στοιχείο το οποίο το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ως λεπτομέρεια η οποία πρέπει να εξακριβωθεί μέσω περαιτέρω αποδεικτικών στοιχείων αναλόγως της απαντήσεως που θα δώσει το Δικαστήριο. Ομοίως, δεν υφίστανται άμεσα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη μετάδοση φωνογραφημάτων υπό τη μορφή μουσικής υπόκρουσης στα βαγόνια των αμαξοστοιχιών που χρησιμοποιεί η εφεσίβλητη.
- 3 Με αγωγή που άσκησε ενώπιον του Tribunalul București (πρωτοδικείου Βουκουρεστίου) στις 2 Δεκεμβρίου 2013, η νυν εκκαλούσα ζήτησε, κατ' ουσίαν, να υποχρεωθεί η νυν εφεσίβλητη να καταβάλει εύλογη αμοιβή λόγω παρουσίας μουσικών έργων στο κοινό σε επιβατικές αμαξοστοιχίες. Το Tribunalul București (πρωτοδικείο Βουκουρεστίου) απέρριψε την αγωγή κρίνοντας ότι μόνον τα ηχητικά συστήματα τα οποία καθιστούν δυνατή, από τεχνική άποψη, την πρόσβαση του κοινού σε ηχογραφήσεις συνιστούν παρουσίαση προς αυτό και ότι η νυν εκκαλούσα δεν απέδειξε τη συνδρομή του εν λόγω στοιχείου. Η νυν εκκαλούσα άσκησε έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 4 Η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι η ύπαρξη και μόνον ηχητικών συστημάτων στα βαγόνια των επιβατικών αμαξοστοιχιών που εκμεταλλεύεται η εφεσίβλητη ισοδυναμεί με πράξη παρουσίας στο κοινό. Επιπλέον, δεν συντρέχει λόγος να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των βαγονιών με απλά ηχητικά συστήματα και,

αφετέρου, εκείνων με ηχητικά συστήματα τα οποία διαθέτουν και αναγκαίο εξοπλισμό για την παρουσίαση φωνογραφημάτων, καθόσον όλα τα ηχητικά συστήματα της εφεσίβλητης καθιστούν δυνατή και την παρουσίαση φωνογραφημάτων στο κοινό.

- 5 Η εφεσίβλητη ζητεί την απόρριψη του επιχειρήματος αυτού, υποστηρίζοντας ότι οι εύλογες αμοιβές οφείλονται μόνο για πράξεις παρουσίασης στο κοινό ο οποίες συνίστανται πράγματι σε μετάδοση φωνογραφημάτων, πράξεις των οποίων την τέλεση δεν απέδειξε η εκκαλούσα. Επιπλέον, τα τεχνικά ηχητικά συστήματα –η εγκατάσταση των οποίων είναι υποχρεωτική δυνάμει εθνικών κανόνων και διατάξεων του δικαίου της Ένωσης– αφενός μεν, δεν μπορούν να εξομοιωθούν με παρουσίαση στο κοινό, αφετέρου δε, δεν μπορούν να αποτελέσουν επαρκή βάση ώστε να συναχθεί τεκμήριο περί παρουσίασης στο κοινό.
- 6 Κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας δίκης, η νυν εφεσίβλητη ζήτησε να υποβληθεί στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα επί των ζητημάτων αυτών, αίτημα το οποίο απέρριψε το Tribunalul București (πρωτοδικείο Βουκουρεστίου). Το αιτούν δικαστήριο έθεσε αυτεπαγγέλτως το εν λόγω ζήτημα υπόψη των διαδίκων και αποφάσισε να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 7 Όσον αφορά **το πρώτο προδικαστικό** ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να αναλύσει δύο υποερωτήματα, ήτοι: 1) αν η εγκατάσταση ηχητικών συστημάτων ισοδυναμεί με παρουσίαση στο κοινό και 2) αν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα η μετάδοση μουσικής υπό τη μορφή μουσικής υπόκρουσης στα βαγόνια των επιβατικών αμαξοστοιχιών;
- 8 Όσον αφορά **το πρώτο υποερώτημα**, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η ύπαρξη συσκευών τηλεόρασης στα δωμάτια του ξενοδοχείου, σε συνδυασμό με την παροχή τηλεοπτικού σήματος στα δωμάτια των πελατών του ξενοδοχείου, οι οποίοι, λαμβανομένου υπόψη του ότι εναλλάσσονται συχνά, συνιστούν νέο κοινό, συνιστά πράξη παρουσίασης στο κοινό πραγματοποιούμενη με σκοπό το κέρδος, δεδομένου ότι αποτελεί πρόσθετη ξενοδοχειακή υπηρεσία. Βάσει της νομολογίας αυτής του Δικαστηρίου, η πλειονότητα των εθνικών δικαστηρίων εκτιμούν ότι η εγκατάσταση συσκευών αναπαραγωγής φωνογραφημάτων στο κοινό συνιστά παρουσίαση στο κοινό, ανεξαρτήτως του αν αυτή πράγματι τελέσθηκε.
- 9 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η νομολογία του Δικαστηρίου δεν έχει κατ' ορθήν ερμηνεία την έννοια αυτήν. Συγκεκριμένα, από την ανάλυση της απόφασης της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, και της απόφασης της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), συνάγει ότι, απλώς η εγκατάσταση συσκευών τηλεόρασης στα δωμάτια ξενοδοχείου δεν αρκεί, δεδομένου ότι

απαιτείται και η συνειδητή πράξη του ξενοδόχου για παροχή τηλεοπτικού σήματος στα δωμάτια των πελατών οι οποίοι αποτελούν «νέο κοινό».

- 10 Εφαρμόζοντας τη νομολογία αυτή στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εκκαλούσα οφείλει να αποδείξει, όχι μόνον την ύπαρξη ηχητικών συστημάτων, αλλά και την πρόθεση της εφεσίβλητης περί παρουσίασης των φωνογραφημάτων στους επιβάτες, καταδεικνύοντας, με διάφορα αποδεικτικά μέσα, την τέλεση πράξης παρουσίασης στο κοινό εντός των επιβατικών αμαξοστοιχιών.
- 11 Όσον αφορά το δεύτερο υποερώτημα, αυτό θα πρέπει να εξεταστεί στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι απλώς και μόνον η ύπαρξη ηχητικών συστημάτων ισοδυναμεί με πράξη παρουσίασης στο κοινό. Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της εκτίμησης περί τέλεσης πράξης παρουσίασης στο κοινό, κρίσιμο κριτήριο είναι ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας της παρουσίασης.
- 12 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, και στην απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., βάσει των οποίων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, αν σιδηροδρομικός μεταφορέας διαθέτει βαγόνια για τους επιβάτες με εξοπλισμό, ο οποίος θα καθιστούσε δυνατή την ατομική πρόσβαση σε μουσικά έργα ή σε έργα πνευματικής δημιουργίας εν γένει (για παράδειγμα, οθόνες αφής, ραδιοφωνικές συσκευές, συσκευές με ακουστικά για την επιλογή ορισμένων οπτικοακουστικών ή μουσικών έργων), μια τέτοια υπηρεσία θα συνιστούσε παρουσίαση στο κοινό και θα παρεχόταν αναμφιβόλως με σκοπό την αύξηση της εμπορικής ελκυστικότητας του σιδηροδρομικού ταξιδιού και, κατά συνέπεια, με σκοπό το κέρδος.
- 13 Αντιθέτως, ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας της παρουσίασης είναι όλως αμφίβολος στην περίπτωση της μετάδοσης μουσικών κομματιών ή αποσπασμάτων μουσικών κομματιών ως μουσικής υπόκρουσης κατά τη διάρκεια του σιδηροδρομικού ταξιδιού. Είναι δύσκολο να υποτεθεί ότι δυνητικός πελάτης θα επέλεγε την αμαξοστοιχία με την οποία θα ταξιδέψει αναλόγως με τη μουσική την οποία θα μπορούσε να ακούσει κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Επιπλέον, στον σιδηροδρομικό τομέα στη Ρουμανία, ο ανταγωνισμός είναι πολύ περιορισμένος, δεδομένου ότι, στην πλειονότητά τους, οι διαδρομές εκτελούνται από έναν μόνο μεταφορέα. Επομένως, κρίσιμα κριτήρια είναι το ωράριο του δρομολογίου, η προσφορά απευθείας δρομολογίων, η διάρκεια του ταξιδιού και η άνεση των βαγονιών, πλην όμως το τελευταίο αυτό στοιχείο δεν περιλαμβάνει τη μουσική που μεταδίδεται σε όλους τους επιβάτες, η οποία μπορεί, αντιθέτως, να αποτελέσει πηγή οχλήσεως για την πλειονότητα αυτών.
- 14 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στις διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, και στην απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Trening, και εκτιμά ότι τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης ομοιάζουν περισσότερο με εκείνα της υπόθεσης επί της οποίας

εκδόθηκε η πρώτη εκ των ανωτέρω αποφάσεων, δεδομένου ότι το καθοριστικό στοιχείο είναι το οιονεί μονοπώλιο στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών, το οποίο δεν παρέχει στον επιβάτη δυνατότητα πραγματικής επιλογής όσον αφορά την επίμαχη υπηρεσία.

- 15 Όσον αφορά **το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα**, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εθνική νομοθεσία επιβάλλει την εγκατάσταση ηχητικών συστημάτων σε ορισμένα βαγόνια επιβατών και ότι, για κάθε σιδηροδρομική αμαξοστοιχία η οποία διαθέτει ηχητικό σύστημα, η μεθοδολογία που εγκρίθηκε με την απόφαση αριθ. 399/2006 του ORDA καθιστά υποχρεωτική την καταβολή αμοιβής. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή, συνάγεται μαχητό τεκμήριο περί παρουσίας στο κοινό.
- 16 Πάντως, το σύστημα υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης το οποίο έχει θεσπιστεί με την εθνική νομοθεσία καθώς και οι ρυθμίσεις σχετικά με την υποχρεωτική γενική ισχύ των μεθοδολογιών που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης δεν δύνανται να μεταβάλλουν τον μηχανισμό εφαρμογής του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29 μέχρι τέτοιου σημείου ώστε, de facto, η ύπαρξη μέσων παρουσίασης να αρκεί αφ' εαυτής προκειμένου να γεννάται υποχρέωση καταβολής αμοιβών. Πράγματι, απλώς και μόνον η ύπαρξη τεχνικών μέσων για την τέλεση πράξης παρουσίασης στο κοινό δεν δύναται να εξομοιωθεί με παρουσίαση καθαυτήν και, από νομική άποψη, δεν γεννά υποχρέωση καταβολής αμοιβών.
- 17 Κατά συνέπεια, τεκμήριο όπως αυτό το οποίο αποτελεί αντικείμενο του δεύτερου ερωτήματος δεν μπορεί να συναχθεί από την ύπαρξη και μόνον ηχητικών συστημάτων, δεδομένου ότι απαιτείται η απόδειξη περαιτέρω περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει η τέλεση πράξης παρουσίασης στο κοινό.